

POLITYKĄ I STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Marian KULICZKOWSKI
Grzegorz LEWANDOWSKI
Ryszard SZYNOWSKI

ISTOTA I CEL FUNKCJONOWANIA NARODOWYCH SIŁ REZERWOWYCH

Wprowadzenie

*Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą
ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium
oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic.*

Art. 26 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej są gwarantem bezpieczeństwa państwa. Dynamiczne zmiany zachodzące we współczesnym świecie wymagają, żeby instytucja stojąca na straży naszego bezpieczeństwa, była gotowa do przeciwdziałania każdemu zagrożeniu, zarówno w kraju, jak również poza jego granicami. Do takich zadań najlepiej nadają się ludzie odpowiednio wyselekcjonowani i ustawicznie szkoleni – żołnierze zawodowi oraz żołnierze Narodowych Sił Rezerwowych, mający do dyspozycji nowoczesny sprzęt.

Potrzeba profesjonalizacji armii, jako elementu jej transformacji, znalazła wyraz w exposé premiera Donalda Tuska w 2007 roku i od czasu stała się priorytetem działań MON-u. W uproszczeniu można powiedzieć, że transformacja wojska to profesjonalizacja plus modernizacja techniczna. A bardziej precyzyjnie: proces transformacji Sił Zbrojnych RP, obok uzawodowienia kadry, musi obejmować wprowadzanie nowych standardów szkolenia, nowych rodzajów uzbrojenia i sprzętu, bardziej efektywnych struktur organizacyjnych wojska,

znacznie wydajniejszych systemów dowodzenia, rozpoznania i zobrazowania pola walki¹.

Proces jakościowej i ilościowej transformacji zasobów kadrowych i sprzętowych Sił Zbrojnych RP prowadzony jest w ramach profesjonalizacji polskiej armii. Zmiany te są wprowadzane stopniowo, tak by przez cały czas trwania tego procesu była ona gotowa do wykonywania swoich konstytucyjnych zadań i wypełniania misji, również tych poza granicami kraju, wynikających z naszych zobowiązań sojuszniczych i umów międzynarodowych. Celem profesjonalizacji jest zastąpienie służby obowiązkowej ochotniczą służbą zawodową i służbą kontraktową, przy jednoczesnym dostosowaniu liczebności, struktury i wyposażenia armii zarówno do nowych wyzwań i zagrożeń, jak i oczekiwań społecznych w zakresie bezpieczeństwa narodowego.

Wiodącym dokumentem dla rozpoczęcia działań organizacyjnych i legislacyjnych w obszarze profesjonalizacji stanów osobowych Sił Zbrojnych RP, nie tylko w obszarze resortu Obrony Narodowej, lecz również w innych resortach i organach administracji rządowej w latach 2008–2009 był przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 sierpnia 2008 r. „Program profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2008–2010”, zwany dalej „Programem”. W Programie określono, że docelowo służbę wojskową ma pełnić 100 tys. żołnierzy zawodowych i służby kandydackiej oraz do 20 tys. żołnierzy rezerwy w ramach Narodowych Sił Rezerwowych² (NSR). Stąd też zaistniała potrzeba przebudowy struktury wewnętrznej Sił Zbrojnych RP, dostosowując ją do nowych uwarunkowań wynikających z przyjętych założeń oraz uruchomienia procesu legislacyjnego mającego na celu wprowadzenie przepisów umożliwiających uzawodowienie stanów osobowych i zawieszenie obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej³. Jednocześnie przygotowywano jednostki

---

¹ Ten proces w naszych Siłach Zbrojnych trwał od lat i prowadzony zbyt wolno, a osiągnięte korzyści niewspółmiernie małe w stosunku do nakładu środków. Szczególnie widoczne stało się to po zwiększeniu udziału naszego wojska w misjach pokojowych i stabilizacyjnych, prowadzonych przez społeczność międzynarodową.

² Zgodnie z aneksem do „Programu Rozwoju Sił Zbrojnych na lata 2007–2012” zakłada się, że liczebność NSR na koniec 2010 r. wyniesie do 10 tys. żołnierzy. Na koniec 2011 roku przewiduje się osiągnięcie liczebności Sił Zbrojnych do 120 tys. żołnierzy, w tym do 100 tys. żołnierzy zawodowej służby wojskowej oraz do 20 tys. żołnierzy NSR.

³ Ze względów pragmatycznych i organizacyjnych w pierwszej kolejności zostały wypracowane najpilniejsze regulacje prawne tzw. „małe nowelizacje” *ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP* oraz *ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodo-*

wojskowe do funkcjonowania w warunkach służby ochotniczej. Proces ten został rozłożony w czasie, ze względu na konieczność zachowania zdolności Sił Zbrojnych RP do wykonania konstytucyjnych zadań.

Definicję Narodowych Sił Rezerwowych, zasady służby oraz kryteria pozyskiwania rezerwistów na potrzeby NSR określone zostały w nowelizowanej ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej⁴ oraz innych aktach prawnych (w załącznikach do niniejszego opracowania przedstawiono wybrane, istotne zdaniem autorów akty prawne). W świetle przepisów przywołanej wyżej ustawy *Narodowe Siły Rezerwowe tworzą żołnierze rezerwy, posiadający przydziały kryzysowe na stanowiska służbowe w jednostkach wojskowych, nadane w wyniku ochotniczo zawartych kontraktów na pełnienie służby wojskowej w rezerwie i pozostających w dyspozycji do wykorzystania w przypadku realnych zagrożeń militarnych i niemilitarnych, zarówno w kraju, jak i za granicą.*

Podstawowym źródłem tworzenia zasobów osobowych Narodowych Sił Rezerwowych będą żołnierze po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej oraz dotychczasowi żołnierze rezerwy. Ochotnicy, którzy nie posiadają przeszkolenia wojskowego, a zainteresowani są tą formą służby będą kierowani do służby przygotowawczej. Promocję i rekrutację będą realizowały wojskowe komendy uzupełnień.

Organizacja Narodowych Sił Rezerwowych – elementem profesjonalizacji armii

Profesjonalizacja Sił Zbrojnych RP to proces jakościowej i ilościowej transformacji zasobów kadrowych i sprzętowych polskiej armii. Zmiany te są wprowadzane stopniowo, tak by armia przez cały czas trwania tego procesu była gotowa do wykonywania swoich konstytucyjnych zadań i wypełniania misji, wynikających z naszych zobowiązań sojuszniczych i umów międzynarodowych. Celem profesjonalizacji jest zastąpienie służby obowiązkowej ochotniczą służbą zawodową i służbą kontraktową, przy jednoczesnym dostosowaniu liczebności, struktury i wyposażenia armii zarówno do nowych

---

wych, niezbędne dla okresu przejściowego profesjonalizacji oraz tzw. „duże nowelizacje” tych ustaw wprowadzające szeroki zakres zmian o charakterze systemowym.

⁴ Zob.: Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, z późn. zm., art. 99a ustawy dodany ustawą z dnia 27.08.2009 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 161, poz. 1278), która weszła w życie 1 stycznia 2010 r.

wyzwań i zagrożeń, jak i oczekiwań społecznych w zakresie bezpieczeństwa narodowego.

Hybryda, jaką była armia złożona z oficerów i podoficerów zawodowych oraz żołnierzy służby zasadniczej, odeszła w przeszłość. Zamykanie tego rozdziału zaczęło się w lutym 2008 r. gdy w MON zostały uruchomione prace koncepcyjne w dotyczące profesjonalizacji armii. Projektując dalszą transformację Sił Zbrojnych RP postawiono na rozwój efektywnych, nowoczesnych zdolności do obrony naszego państwa oraz zwiększenia zdolności do samodzielnego działania. Oczywiście było, że sprawne reagowanie na zagrożenia dla Polski – zarówno w skali regionu, jak i świata – może zapewnić jedynie wojsko złożone z żołnierzy zawodowych. Z tym zresztą zgadzają się prawie wszyscy, również przeciwnicy aktualnych rozwiązań.

Momentem przełomowym w zakresie profesjonalizacji naszej armii był 5 sierpnia 2008 roku, kiedy to rząd przyjął „Program profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP na lata 2008–2010”. Zawierał on zadania dla administracji rządowej, głównie dla Ministerstwa Obrony Narodowej (MON), Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS). Najwięcej przedsięwzięć przypadło dla MON, który stał przed koniecznością zmiany struktury zasobów osobowych armii oraz przebudowy praktycznie wszystkich systemów funkcjonalnych, w tym systemu szkolenia, uzupelniania, mobilizacji, zabezpieczenia logistycznego, medycznego oraz zakwaterowania.

Przeprowadzenie procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP wymagało przede wszystkim szerokich zmian w obowiązującym systemie prawnym, które musiały uwzględnić nie tylko funkcjonowanie Sił Zbrojnych RP, ale również dotyczyć rozwiązań systemowych związanych z filozofią dobrowolnego nawiązania stosunku służby wojskowej przez obywateli, zakresem uprawnień i świadczeń żołnierzy z tytułu pełnienia służby wojskowej oraz określających w ramach tej filozofii sposób pozyskiwania zasobów osobowych i zasad administrowania nimi.

Ministerstwo Obrony Narodowej rozpoczęło tworzenie Narodowych Sił Rezerwowych na podstawie tzw. dużej nowelizacji *ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, która obowiązuje od dnia 1 stycznia 2010 r. W ich skład wchodzi ochotnicy: żołnierze rezerwy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową oraz byli żołnierze zawodowi; słowem – osoby, które posiadają już przeszkolenie wojskowe. Planuje się również prowadzenie przeszkolenia przygotowawczego dla tych chętnych,

których pobór już nie objął, oraz tych, którzy służby wojskowej nie odbyli ze względu na studia.

Narodowe Siły Rezerwowe tworzą żołnierze rezerwy, którym nadano przydziały kryzysowe na określone stanowiska służbowe w jednostkach wojskowych w wyniku ochotniczo zawartych kontraktów na pełnienie służby wojskowej w rezerwie. NSR pozostają w dyspozycji do wykorzystania w przypadku realnych zagrożeń militarnych i niemilitarnych, zarówno w kraju, jak i poza granicami państwa. NSR nie stanowią oddzielnego, wyodrębnionego organizacyjnie komponentu Sił Zbrojnych RP, ale uzupełniają część etatowych stanowisk poszczególnych jednostek wojskowych. O wskazaniu stanowisk służbowych na potrzeby NSR i ich obsadzie decydować będą dowódcy jednostek wojskowych. Promocję i rekrutację będą realizowały wojskowe komendy uzupełnień.

Definicje podstawowych pojęć

Użyte w niniejszym opracowaniu pojęcia oznaczają:

OCHOTNIK – osoba posiadająca obywatelstwo polskie, zdolna ze względu na wiek i stan zdrowia oraz kwalifikacje do pełnienia służby wojskowej, która dobrowolnie zgłosiła się do pełnienia służby wojskowej.

ŻOŁNIERZAMI REZERWY są osoby, które złożyły przysięgę wojskową i zostały przeniesione do rezerwy po zwolnieniu z czynnej służby wojskowej, w tym z zawodowej służby wojskowej lub ze służby kandydackiej, jeżeli w dalszym ciągu podlegają obowiązkowi służby wojskowej.

NARODOWE SIŁY REZERWOWE (NSR) tworzą żołnierze rezerwy, którym nadano przydziały kryzysowe.

ZASOBY OSOBOWE NA POTRZEBY NARODOWYCH SIŁ REZERWOWYCH tworzą osoby podlegające obowiązkowi służby wojskowej, będące żołnierzami rezerwy i zdolne do czynnej służby wojskowej, w tym do zawodowej służby wojskowej, do końca roku kalendarzowego, w którym kończą pięćdziesiąt lat życia, a posiadające stopień podoficerski lub oficerski – sześćdziesiąt lat życia .

SŁUŻBA PRZYGOTOWAWCZA – rodzaj czynnej służby wojskowej dla ochotników niebędących żołnierzami rezerwy lub niepełniących dotychczas żadnego innego jej rodzaju, na potrzeby gromadzenia zasobów osobowych Narodowych Sił Rezerwowych.

PROFESJONALIZACJA SIŁ ZBROJNYCH RP – to integralna część procesu ich transformacji, polegająca na rezygnacji z obowiązkowej służby wojskowej i zastąpieniu jej służbą ochotniczą przy jednoczesnej przebudowie zasadniczych dziedzin funkcjonalnych Sił Zbrojnych RP. Jest ona ukierunkowana na zwiększenie możliwości wypełniania przez Siły Zbrojne konstytucyjnych funkcji oraz przydzielonych misji i zadań, zarówno na terenie kraju jak i poza jego granicami.

PRZYDZIAŁ KRYZYSOWY ma charakter stosunku administracyjno-prawnego powstałego w wyniku jego nadania za pomocą karty przydziału kryzysowego, stanowiącej decyzję administracyjną. Do nadania przydziału kryzysowego uprawniony jest wyłącznie organ administracji publicznej, którym jest wojskowy komendant uzupełnień. Nadanie przydziału kryzysowego jest dwuinstancyjne.

SŁUŻBA WOJSKOWA W REZERWIE – pełnienie określonego rodzaju czynnej służby wojskowej przewidzianej dla żołnierzy rezerwy posiadających nadany przydział kryzysowy w ramach Narodowych Sił Rezerwowych, którymi są ćwiczenia wojskowe. Dla żołnierzy rezerwy posiadających nadany przydział kryzysowy służba w rezerwie oznacza również ich gotowość (dyspozycję) do natychmiastowego rozpoczęcia pełnienia czynnej służby wojskowej w przypadku wystąpienia takich potrzeb.

SZEFOWIE WOJEWÓDZKICH SZTABÓW WOJSKOWYCH – terenowe organy administracji wojskowej będące organami odwoławczymi w sprawach należących do wojskowych komendantów uzupełnień, a także organami właściwymi w sprawach związanych z udziałem wojska w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego w województwie.

TERENOWE ORGANY ADMINISTRACJI WOJSKOWEJ (TOAW) – terenowe organy wykonawcze Ministra Obrony Narodowej w sprawach operacyjno-obronnych i rządowej administracji niespolonej, którymi są dowódcy okręgów wojskowych, szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych oraz wojskowi komendanci uzupełnień.

WOJSKOWI KOMENDANCI UZUPEŁNIENÍ – terenowe organy administracji wojskowej I instancji, w szczególności właściwe w sprawach powszechnego obowiązku obrony i uzupełnienia sił zbrojnych, w tym rekrutacji do ochotniczych form służby wojskowej.

Formalnoprprawne uwarunkowania Narodowych Sił Rezerwowych

1. Ustawy

Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 z późn. zm.)

Ustawa od nowa definiuje żołnierzy rezerwy, a także wprowadza Narodowe Siły Rezerwowe, jak również określa kryteria pozyskiwania rezerwistów na potrzeby NSR. Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy⁵ przeznaczeniem Narodowych Sił Rezerwowych jest wzmocnienie potencjału sił zbrojnych w przypadkach uzasadnionych potrzebami obrony państwa, potrzebami sił zbrojnych lub zarządzania kryzysowego w celu:

- zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków;
- akcjach poszukiwawczych i ratowania życia ludzkiego;
- oczyszczaniu terenu z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu;
- ochronie mienia;
- udziale w działaniach antyterrorystycznych;
- wykonywaniu zadań przez Siły Zbrojne poza granicami państwa (jako baza naboru do służby okresowej).

Przepisy ustawy obejmują szczegółowe rozwiązania w zakresie administrowania zasobami żołnierzy Narodowych Sił Rezerwowych, zawierania kontraktów z żołnierzami rezerwy – ochotnikami, którzy wyrazili chęć pełnienia służby w ramach NSR, nadawania im przydziałów kryzysowych, a także zasad pełnienia służby czynnej przez tych żołnierzy w ramach przygotowania do działań, jak również wykonywania zadań, do których te siły zostały przewidziane, aż po zasady zwalniania z tej służby.

Zapisy ustawy odnoszą się również do możliwości rozwoju służbowego żołnierzy NSR poprzez zajmowanie wyższych stanowisk oraz możliwość przejścia do wyższego korpusu kadry w zależności od kwalifikacji, umiejętności i predyspozycji oraz stopnia wywiązywania się z obowiązków.

W tym akcie prawnym został ponadto określony katalog świadczeń dla żołnierzy rezerwy posiadających przydziały kryzysowe oraz zakres rekompensat dla pracodawców zatrudniających tych żołnierzy, dotyczący kosztów zwią-

---

⁵ Art. 108 w brzmieniu ustawy z dnia 27.08.2009 r. (Dz.U. Z 2009 r. Nr 161, poz. 1278), która weszła w życie 1 stycznia 2010 r.

zanych z zastępstwem odbywającego ćwiczenia wojskowe lub powołanego do służby okresowej pracownika – żołnierza rezerwy.

Unormowane też zostały zadania dla terenowych organów administracji wojskowej, wynikające z utworzenia i funkcjonowania NSR.

2. Rozporządzenia

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 2010 r. w sprawie przydziałów kryzysowych (Dz.U. z 2010 r. nr 76 poz. 497)

Rozporządzenie określa:

- tryb nadawania i unieważniania przydziałów kryzysowych;
- wzór karty przydziału kryzysowego.

Ponadto rozporządzenia precyzyjnie określa zadania Wojskowego Komendanta Uzuppełnień w zakresie nadawania przydziałów kryzysowych.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 września 2010 r. w sprawie służby przygotowawczej (Dz.U. z 2010 r. nr 170 poz. 1144)

Rozporządzenie określa:

- szczegółowe warunki, tryb i terminy powoływania do służby przygotowawczej,
- wzór wniosku i dokumenty składane o powołanie do tej służby, oraz przypadki i terminy zwalniania z tej służby,
- przebieg służby przygotowawczej w tym sposób i tryb opiniowania żołnierzy tej służby,
- regulamin kształcenia dla żołnierzy służby przygotowawczej, przebieg i czas trwania kształcenia.

W myśl przyjętych regulacji, źródłem zasobów osobowych NSR w pierwszym etapie ich tworzenia są byli żołnierze zawodowi, a także żołnierze zwolnieni ze służby kandydackiej i dotychczasowi żołnierze rezerwy. Do celowo możliwość służby w NSR obejmie również tych ochotników, którzy nie posiadają przeszkolenia wojskowego. Służba takich osób w NSR będzie możliwa po odbyciu służby przygotowawczej, stosownie do posiadanego wykształcenia.

Służba przygotowawcza wychodzi również naprzeciw tym osobom, które nie zamierzają wiązać się ze służbą wojskową na dłużej, ale chcą zdobyć wykształcenie wojskowe.

Program szkolenia w ramach służby przygotowawczej ma wymiar niezbędny do objęcia stanowisk w poszczególnych korpusach kadry i korpusach

osobowych. Okres szkolenia w ramach służby przygotowawczej jest zróżnicowany.

Programy pierwszych tygodni szkolenia (szkolenie podstawowe) są jednakowe dla wszystkich, natomiast w przypadku podoficerów i oficerów kolejne okresy szkolenia przygotowują do wykonywania obowiązków na szczeblu dowódcy drużyny (podoficerowie) i plutonu (oficerowie) bądź równorzędnych.

Czas trwania służby przygotowawczej wynosi:

- dla żołnierza, kandydata na oficera – do 6 miesięcy,
- dla żołnierza, kandydata na podoficera – do 5 miesięcy,
- dla żołnierza, kandydata na szeregowego – do 4 miesięcy.

Służba przygotowawcza w przypadku studentów uczelni wyższych może być pełniona w kilku okresach w czasie letnich przerw wakacyjnych.

Kandydaci do korpusu szeregowych przeznaczeni do obsadzenia stanowisk wymagających dodatkowego przeszkolenia są objęci ponadto szkoleniem specjalistycznym. Szkolenie w ramach służby przygotowawczej zakończone jest egzaminem warunkującym przyjęcie do służby w NSR.

Osobom, które ukończyły służbę przygotowawczą z wynikiem pozytywnym, wojskowi komendanci uzupełnień nadadzą przydziały kryzysowe do jednostek wojskowych, gdzie będą pełnili służbę w ramach NSR na podstawie kontraktu podpisanego z dowódcą jednostki wojskowej.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie stawek uposażenia zasadniczego dla żołnierzy pełniących służbę przygotowawczą (Dz.U. z 2010 r. nr 41 poz. 241)

Stawki uposażenia przewidziane dla żołnierzy pełniących służbę przygotowawczą zostały uzależnione od rodzaju korpusu, na potrzeby, którego będą kształceni. W rozporządzeniu MON w sprawie stawek uposażenia zasadniczego dla żołnierzy pełniących służbę przygotowawczą określono następujące stawki:

- 60% uposażenia najniższego uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego w przypadku podchorążych;
- 40% uposażenia najniższego uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego w przypadku kadetów;
- 30% uposażenia najniższego uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego w przypadku elewa.

Wskazane w rozporządzeniu stawki, zgodnie z upoważnieniem ustawowym do wydania rozporządzenia, zostały określone na poziomie nie niższym niż uposażenie żołnierzy pełniących służbę kandydacką.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie zawierania kontraktów na wykonywanie obowiązków w ramach Narodowych Sił Rezerwowych (Dz.U. z 2010 r. nr 87 poz. 562)

Rozporządzenie określa:

- tryb zawierania kontraktu w ramach NSR,
- wzór wniosku o zawarcie kontraktu,
- wzór kontraktu.

Żołnierze rezerwy – ochotnicy do służby w NSR zawierają z dowódcą jednostki wojskowej 2-6 letni kontrakt, który może być ponawiany. Kontrakt podpisują obywatele spełniający wymogi prawne przewidziane dla żołnierzy NSR. Po podpisaniu kontraktu, żołnierzom rezerwy będą nadawane przez wojskowego komendanta uzupełnień przydziały kryzysowe oraz stosownie do potrzeb przydziały mobilizacyjne. Wiek ochotników do służby w NSR powinien gwarantować wywiązanie się z przyjętych w kontrakcie zobowiązań.

Służba wojskowa żołnierzy NSR obejmuje przede wszystkim udział w ćwiczeniach. W szczególnych sytuacjach, określonych ustawowo, polegać będzie ona na pełnieniu okresowej służby wojskowej, trwającej do 24 miesięcy z możliwością jej przedłużenia, za zgodą żołnierza, o kolejne 12 miesięcy w trakcie trwania jednego kontraktu.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 22 lipca 2010 r. w sprawie ćwiczeń wojskowych żołnierzy rezerwy (Dz.U. z 2010 r. nr 145 poz. 974)

Rozporządzenie określa:

- tryb powoływania na ćwiczenia wojskowe i zwalniania z tych ćwiczeń,
- sposób odbywania ćwiczeń wojskowych, a także ich liczbę i czas trwania dla poszczególnych grup żołnierzy rezerwy, stosownie do stopnia i rodzaju wykształcenia wojskowego oraz wykształcenia, uwzględniając potrzeby uzupełnieniowe Sił Zbrojnych RP, w tym Narodowych Sił Rezerwowych, oraz zróżnicowane okresy szkolenia w jednostkach wojskowych.

Ponadto w szczególności uwzględnia:

- sposób i tryb postępowania organów wojskowych podczas odbywania ćwiczeń wojskowych w zakresie przyjmowania żołnierzy rezerwy i innych osób do służby wojskowej,
- wyznaczania na stanowiska służbowe,
- zmiany stanowisk służbowych i zwalniania żołnierzy ze stanowisk służbowych,
- przenoszenia do innych jednostek wojskowych,

- delegowania i podróże służbowe,
- rodzaje i sposób opiniowania służbowego, z uwzględnieniem prawa żołnierzy do składania zażaleń w tych sprawach.

Proces szkolenia żołnierzy NSR i kandydatów do służby w NSR jest realizowany głównie w czasie ćwiczeń wojskowych. Podstawową powinnością każdego żołnierza NSR jest realizacja rocznego programu szkolenia obejmująca udział w ćwiczeniach wojskowych rotacyjnych, których celem jest doskonalenie i podnoszenie indywidualnych kwalifikacji żołnierzy, zgrywanie pododdziałów oraz utrzymywanie ich w gotowości do użycia.

Na program ćwiczeń wojskowych żołnierzy NSR składają się zajęcia praktyczne oraz działania wynikające z przyjętych programów szkolenia, właściwych dla NSR.

Żołnierze rezerwy, za ich zgodą, w drodze ochotniczego zgłoszenia się, np. na potrzeby zawarcia kontraktu w celu nadania przydziału kryzysowego, mogą odbywać ćwiczenia wojskowe krótkotrwałe albo długotrwałe.

Mogą też odbywać ćwiczenia wojskowe w trybie natychmiastowego stawiennictwa, jednak nie częściej niż jeden raz w ciągu roku kalendarzowego. Żołnierze NSR są ponadto zobowiązani do odbycia, w okresie obowiązywania przydziału kryzysowego, ćwiczeń wojskowych krótkotrwałych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2010 r. w sprawie przyznawania świadczeń żołnierzom rezerwy posiadającym przydziały kryzysowe
(Dz.U. z 2010 r. nr 145 poz. 971)

Rozporządzenie określa tryb, sposób i zakres oraz warunki przyznawania żołnierzom rezerwy posiadającym przydziały kryzysowe świadczeń m.in. w zakresie:

- wyżywienia,
- zakwaterowania,
- umundurowania,
- świadczeń zdrowotnych,
- należności i rekompensat finansowych,
- możliwości rozwoju zawodowego i służbowego.

Szczegółowy katalog uprawnień określono w Rozdziale 4 – Obowiązki i prawa żołnierzy NSR.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 kwietnia 2010 r. w sprawie świadczenia pieniężnego przysługującego pracodawcom zatrudniającym żołnierzy rezerwy posiadających nadany przydział kryzysowy za okres odbywania przez tych żołnierzy ćwiczeń wojskowych lub pełnienia określonej służby wojskowej (Dz.U. z 2010 r. nr 77 poz. 509).

Rozporządzenie określa:

- sposób obliczania kosztów ponoszonych przez pracodawców w związku ze służbą NSR jego pracownika,
- wzór wniosku o wypłatę rekompensaty poniesionych kosztów,
- sposób dokumentowania poniesionych kosztów przez pracodawcę,
- tryb ustalania i wypłacania świadczenia rekompensującego ponoszone koszty,

a ponadto obowiązek weryfikacji przez właściwego szefa wojewódzkiego sztabu wojskowego przedłożonych dokumentów przed dokonaniem wypłaty świadczenia.

Biorąc po uwagę, że większość żołnierzy NSR rekrutuje się spośród osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, stworzono rozwiązania, które rekompensują pracodawcom dodatkowe koszty związane z zatrudnianiem pracownika – żołnierza rezerwy, który ma nadany przydział kryzysowy.

Rozporządzenie określa następujące zasadnicze rozwiązania w przedmiotowej kwestii:

- rekompensaty za okres odbywania ćwiczeń wojskowych lub pełnienia okresowej służby wojskowej przez pracownika – żołnierza rezerwy;
- refundacji, którą objęto faktyczne koszty poniesione przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia nowego pracownika na zastępstwo żołnierza NSR lub z tytułu powierzenia tego zastępstwa innemu pracownikowi, a także kwotę odprawy wypłacanej żołnierzowi rezerwy przed powołaniem go do okresowej służby wojskowej;
- wypłata następuje na udokumentowany i złożony w terminie wniosek pracodawcy;
- kwotę rekompensaty ustala się i wypłaca się bez zbędnej formalności, jednak odmowa jej wypłaty następuje w drodze decyzji administracyjnej.

W celu zapobieżenia nadużyciom następuje ograniczenie górnej granicy wypłacanej rekompensaty (za każdy dzień służby wojskowej żołnierza rezerwy nie więcej niż 1/30 dwuipółkrotnego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw).

*Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r.
w sprawie pełnienia okresowej służby wojskowej
(Dz.U. z 2010 r. nr 87 poz. 563)*

Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowy sposób pełnienia okresowej służby wojskowej,
- 2) tryb postępowania organów wojskowych w zakresie:
  - przyjmowania żołnierzy rezerwy do okresowej służby wojskowej, zapewniając sprawne przyjęcie osób powołanych do odbycia tej służby;
  - wyznaczania na stanowiska służbowe, zmiany stanowisk służbowych i zwalniania żołnierzy ze stanowisk służbowych, przenoszenia do innych jednostek wojskowych, delegowania i podróży służbowych, w tym wyznaczania i kierowania do pełnienia służby poza granicami państwa, uwzględniając cel dokonywania tych czynności;
  - opiniowania służbowego, z uwzględnieniem prawa żołnierzy do składania zażaleń w tych sprawach.

3. Decyzje, zarządzenia i rozkazy

W celu zapoczątkowania realizacji przedsięwzięć w omawianym obszarze, Minister Obrony Narodowej, wydał decyzje określające szczegółowe zadania i podział kompetencji w tym zakresie komórek i jednostek organizacyjnych, a także harmonogram tworzenia NSR.

Jednocześnie, zadania związane ze wsparciem pracodawców i żołnierzy NSR powierzył Zarządowi Organizacji i Uzupelnień – P1 Sztabu Generalnego WP.

*Decyzja Nr 401/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 grudnia 2009 r.
w sprawie przedsięwzięć organizacyjnych zapewniających
realizację procesu tworzenia Narodowych Sił Rezerwowych*

Decyzja określa zadania dla osób funkcyjnych resortu Obrony Narodowej dotyczących zapewnienia niezbędnych warunków umożliwiających wdrożenie rozwiązań dotyczących tworzenia Narodowych Sił Rezerwowych.

Ustala zadania główne dla:

- 1) Sekretarza Stanu do Spraw Społecznych i Profesjonalizacji:
  - koordynacja oraz nadzór nad procesem tworzenia i funkcjonowania Narodowych Sił Rezerwowych,

- nadzór nad realizacją działań promocyjnych i informacyjnych,
  - zapewnienie współdziałania między resortami w zakresie NSR,
- 2) Szefa Sztabu Generalnego WP:
    - organizacja procesu zarządzania zasobami osobowymi NSR,
    - podział limitu na lata 2010 i 2011 dla żołnierzy NSR,
    - uczestnictwo w wypracowaniu modelu rozwoju oraz systemu motywacyjnego dla żołnierzy NSR,
    - przygotowanie TOAW oraz dowództw RSZ (równorzędnych) do realizacji zadań związanych z NSR,
    - określenie zasad współpracy z organizacjami pracodawców w zakresie funkcjonowania NSR,
    - monitorowanie działania systemu motywacyjnego dla żołnierzy NSR,
    - określenie szczegółowych zadań dla RSZ (równorzędnych) zapewniających realizację procesu tworzenia i funkcjonowania Narodowych Sił Rezerwowych
  - 3) Dyrektora Departamentu Budżetowego:
    - uwzględnienie w budżecie MON zmian związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem NSR,
  - 4) Dyrektora Departamentu Infrastruktury, Szefa Inspektoratu Wsparcia SZ:
    - zapewnienie realizacji potrzeb (infrastruktura, ruchome składniki majątkowe) niezbędnych dla funkcjonowania NSR,
  - 5) Dyrektora Departamentu Kadr:
    - wypracowanie założeń systemu motywacyjnego dla żołnierzy NSR,
  - 6) Dyrektora Departamentu Prasowo-Informacyjnego:
    - prowadzenie w mediach polityki informacyjnej nt. działań dotyczących organizowania i funkcjonowania NSR,
  - 7) Dyrektora Departamentu Wychowania i Promocji Obronności:
    - opracowanie założeń działań promocyjnych i informacyjnych w zakresie rekrutacji ochotników do NSR,
    - przeprowadzenie badań dotyczących motywacji osób do służby w ramach NSR,
  - 8) Szefa Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia:
    - przygotowanie rozwiązań organizacyjno-prawnych dotyczące orzekania o zdolności oraz opieki medycznej dla ochotników i żołnierzy NSR,
  - 9) Dowódców Rodzajów Sił Zbrojnych (RSZ) (równorzędnych):
    - wytypowanie jednostek wojskowych, określenie potrzeb NSR,

- przygotowanie ośrodków szkolenia, jednostek wojskowych, TOAW do rozpoczęcia naboru ochotników do NSR
- osiągnięcie do końca marca 2010 r. gotowości do realizacji zadań związanych z tworzeniem NSR.

Rozkaz Szefa Sztabu Generalnego WP nr 47/SG/P1 z dnia 20 stycznia 2010 r. w sprawie przedsięwzięć organizacyjnych zapewniających realizację procesu tworzenia i funkcjonowania Narodowych Sił Rezerwowych

Rozkaz stawia zadania i terminy ich realizacji dla Kierownictwa i Zarządów Sztabu Generalnego WP oraz dla Dowódców RSZ (równorzędnych) w zakresie naboru i obsadzania stanowisk służbowych żołnierzami NSR, procesu ich szkolenia oraz wdrożenia rozwiązań dotyczących służby przygotowawczej.

Rozkaz Szefa SGWP ustala zadania szczegółowe dla:

- 1) Szefa Zarządu Organizacji i Planowania – P1:
  - podział limitu żołnierzy NSR na lata 2010 – 2011 dla RSZ (równorzędnych),
  - określenie kryteriów, zasad i procedur pozyskiwania i doboru do służby w NSR,
  - określenie trybu zawierania kontraktów przez dowódców z żołnierzami NSR oraz nadawanie przydziałów kryzysowych,
  - monitorowanie uzupełnienia stanowisk żołnierzy NSR,
- 2) Szefa Zarządu Planowania Logistyki – P4:
  - nadzór nad zabezpieczeniem potrzeb logistycznych niezbędnych w procesie tworzenia i funkcjonowania NSR;
- 3) Szefa Zarządu Szkolenia – P7:
  - opracowanie wytycznych do szkolenia żołnierzy NSR w ramach ćwiczeń wojskowych,
  - opracowanie programów szkolenia ochotników w ramach służby przygotowawczej,
- 4) Dowódców RSZ (równorzędnych):
  - opracowanie systemu informowania TOAW o potrzebach uzupełnienia stanowisk żołnierzami NSR,
  - przygotowanie kadry i pracowników wojska do nowych warunków związanych z funkcjonowaniem NSR,
  - przygotowanie jednostek wojskowych (centrów, ośrodków) do szkolenia żołnierzy NSR,
  - przedłożenie Szefowi ZOiU – P1 danych dotyczących potrzeb poszczególnych jednostek w zakresie NSR,

- wytypowanie centrów i ośrodków szkolenia (jednostki wojskowe) do szkolenia żołnierzy w ramach służby przygotowawczej,
  - organizowanie i prowadzenie szkolenia żołnierzy NSR w ramach ćwiczeń wojskowych,
- 5) Szefowi Inspektoratu Wsparcia SZ:
- opracowanie propozycji zmian w TOAW wynikającą z wprowadzenia funkcjonowania NSR,
  - przygotowanie kadry i pracowników wojska TOAW do realizacji zadań w zakresie zarządzania zasobami osobowymi NSR,
  - prowadzenie akcji promocyjnej na administrowanym przez TOAW terenie w zakresie funkcjonowania NSR,
  - opracowanie zasad i procedur wymiany informacji z jednostkami wojskowymi w celu uzupełnienia potrzeb NSR,
- 6) Szefowi Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia:
- przygotowanie projektów rozwiązań organizacyjnych i prawnych w zakresie ustalania zdolności osób do służby w NSR oraz opieki medycznej w czasie pełnienia służby czynnej żołnierzy rezerwy.

Od red.: artykuł jest fragmentem opracowania na temat Narodowych Sił Rezerwy, które ukaże się jako jedna z planowanych w br. edycji „Zeszytów Problemych TWO”.